

Цикл дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки
АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Етика»

6 семестр

Кількість кредитів ЄКТС – 2 кредити

I. Основна мета засвоєння курсу: є теоретико-методологічне забезпечення розуміння проблем моралі та етики, спрямоване на розвиток моральної рефлексії та професійної моральної культури.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців даного напрямку підготовки (спеціальності).

Дисципліна «Етика» дозволяє набути студентам необхідних фахових компетенцій при опануванні циклу дисциплін гуманітарної підготовки.

III. Завдання дисципліни: засвоєння студентами природи та сутності моралі як форми суспільної свідомості та універсального регулятора людської поведінки; ознайомлення з історією світової і вітчизняної етичної думки та системою етичних категорій; розвиток здатності до морально-етичного аналізу сучасних явищ суспільного життя.

IV. Основні знання та уміння, яких набуває студент після опанування даної дисципліни.

Основні знання:

- сутність та співвідношення феноменів моралі, моральності і етики;
- предмет і завдання етики;
- закономірності становлення і розвитку світової та української етичної думки;
- зміст основних категорій етики;
- систему основних моральних цінностей;
- моральні засади сучасної культури спілкування;
- закономірності становлення і функціонування професійної та корпоративної етики.

Основні вміння:

- самостійно опрацьовувати й аналізувати теоретичні літературні джерела з проблем моралі та етики;
- практично застосовувати категоріальний апарат науки етики;
- свідомо і компетентно поводити себе у ситуаціях морального вибору, бути морально відповідальним;
- застосовувати набуті знання у своїй професійній діяльності.

V. Короткий зміст дисципліни.

Тема 1. Предмет і завдання етики.

Етимологія терміна "етика", тобто його походження і споріднені зв'язки з іншими словами тієї самої чи інших мов.

Аристотель і його внесок у становлення етики як науки, що вивчає етичні чесноти (особистісні якості), достоїнства характеру людини.

Терміни "етика" і "мораль" – спорідненість і різниця у вживанні і значенні.

Російський аналог терміна "мораль" – поняття "нравственность" (від слова "нрав" – сукупність душевних якостей, які відрізняються від розуму, пристрасті, волі тощо).

Дві форми моралі: особистісні моральні якості (милосердя, відповідальність, скромність, чесність тощо) і сукупність норм суспільної поведінки й оціночних уявлень ("не вкради", "не вбий", "справедливо", "порядно", "доброзичливо" тощо).

Структура етики як науки, чи структура етичного знання.

Зміст предмета етики відображений в історії етичної думки, його залежність від філософської світоглядної системи, на якій базується етичне знання, від соціокультурного фону конкретно-історичного етапу розвитку суспільства, рівня розробки самого етичного знання.

Завдання етики – відрізнити моральну сторону з різноманіття людської діяльності, визначити й описати реальні звичаї, мотиви поведінки людей.

Взаємозв'язок етики з іншими науками: філософія, загальна соціологічна теорія, соціологія моралі, загальна і соціальна психологія, історія, етнографія, правознавство, богослов'я та інші.

Тема 2. Історія зарубіжних етичних вчень.

Етичні системи давнього сходу: даосизм, конфуціанство (Давній Китай), джанізм, буддизм (Давня Індія), іудаїзм (Давня Іудея).

Філософські погляди на мораль Давньої Греції та Давнього Риму: (натурфілософія; софісти; Сократ; Платон; Арістотель; стоїцизм; еkleктицизм; епікуреїзм; неоплатонізм).

Етична думка Середньовіччя та Відродження: (Августин Блаженний, Фома Аквінський, Франческо Петрарка, Піко делла Мірандола, Нікколо Макіавеллі).

Етичні вчення Нового часу (Томас Гоббс, Бенедикт Спіноза, Жан-Жак Руссо, Дені Дідро, Клод Адріан Гельвецій, Імануїл Кант)

Західна етична думка ХХ ст. (марксизм – ленінізм, екзистенціалізм, прагматизм, неотомізм, психоаналіз).

Тема 3. Українська етична думка та своєрідність її шкіл.

Передумови зародження етичної думки на українських теренах. Засади етики Києворуської доби, яка сконцентрована в пам'ятках писемності, які містять відомості про мораль та її тлумачення. Це, насамперед, „Повість минулих літ”, „Слово про закон і благодать” Іларіона, „Ізборники Святослава”, „Повчання Володимира Мономаха”.

Специфіка розвитку Етичної думки України XVI – XVIII ст. Особливості козацької етики – специфічного феномену, який сформувався і розвинувся в XV – XVII ст. на українських теренах.

Шляхи становлення етики як науки в Україні, роль Києво-Могилянської академії в цьому процесі. Внесок в цей процес таких діячів, як Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Іван Франко, Михайло Драгоманов.

Тема 4. Основні етичні категорії.

Добро і зло як провідні поняття моральної свідомості й категорії етики.

Справедливість як загальне співвідношення цінностей і конкретний

розподіл їх між суб'єктами.

Обов'язок як сукупність моральних зобов'язань людини перед суспільством.

Відповідальність як визначення відповідності поведінки, дій, результатів вчинку людини змісту моральних норм, її обов'язку, з урахуванням об'єктивних обставин і можливостей їх виконання.

Сенс життя і щастя людини.

Совість - найбільш складне структурно-функціональне утворення моральної самосвідомості особистості, інструмент суспільної оцінки і самооцінки моральної особистості,

Честь і гідність як показники моральної цінності людини.

Тема 5. Походження і сутність моралі, її соціальні функції.

Передумови виникнення моралі.

Обряди і звичаї родоплеменного суспільства .

Система моралі Давнього Сходу. Найвідоміші досягнення китайської, індійської, месопотамської та єгипетської цивілізації.

Мораль і звичаї античності як основа сучасної західної цивілізації. Кризові явища моральної системи античності.

Станово-корпоративна мораль Середньовіччя – як вищий рівень розвитку традиційного суспільства, з одного боку, а з другого боку – його подолання, руйнація, зародження цивілізації сучасного типу.

Основні тенденції розвитку моралі у сучасній цивілізації.

Основні концепції щодо виникнення моралі: релігійні, натуралістичні, соціально-історичні.

Мораль, як соціальний феномен, продукт соціального буття і розвитку, детермінований соціальними умовами.

Мораль, як різновид практично-духовного способу освоєння світу, як спосіб ціннісного орієнтування за допомогою нормативно-імперативного механізму.

Головні соціальні функції моралі: оцінювальна, пізнавальна, виховна, гармонізації людських і суспільних відносин.

Структура моралі як складного полісистемного явища, що включає дві відносно самостійні, але тісно пов'язані сфери: моральна практика і моральна свідомість.

Тема 6. Моральний вибір і ціннісні орієнтації особистості.

Суб'єкт морального вибору. Об'єкт морального вибору. Ціннісні орієнтації особистості. Поняття цінностей та їх класифікація. Поняття свободи вибору. Поняття відповідальності та обов'язку. Мета та засоби її досягнення.

Тема 7. Моральна культура спілкування.

Сутність, зміст і типи спілкування, визначаються моральні принципи спілкування.

Можливість виникнення суперечностей і конфліктів у спілкуванні, шляхи їх подолання.

Значення моральної культури спілкування як показника моральної культури особистості.

Значення етикету як основи морально-естетичної культури спілкування. Його походження, розвиток, основні види, принципи і вимоги.

Тема 8. Професійна етика.

Зміст прикладної етики як однієї з найновіших течій етичної науки. Суть „відкритих моральних проблем” як найкращої демонстрації рівня розвитку прикладної етики.

Умови виникнення й призначення професійної етики, її основні функції і завдання.

Основні види професійної етики.

Основні засади професійної етики вчителя як обов’язкової складової загальної підготовки майбутнього педагога.

Тема 9. Моральні перспективи людства.

Сутність і концепції прогресу моралі (оптимістичні, песимістичні та індиферентні).

Основні віхи прогресу моралі, якими є: відмова від канібалізму; упорядкування статевих стосунків; визнання представників інших родів і племен за повноцінних людей (крім того різних народів і націй); визнання повноцінності культур усіх народів і права кожного народу на свою національну культуру, зокрема мову; визнання свободи совісті; відмова від рабства, кріпосництва, інквізиції; захист тваринного і рослинного світу від винищення; заборону війн, страти людей.

Моральні проблеми сучасного суспільства: голоду, злиденності, неграмотності, демографічних криз, суперечності між багатими і бідними країнами, збереження довкілля тощо. Особливості моралі майбутнього.

Зміст і значення екологічної етики – галузі етичних знань, предметом якої є моральне ставлення людини до живої і неживої природи.

Зміст таких понять: біоетика, вегетаріанство, вівісекція (операції на живих тваринах з метою вивчення функцій організму, дії на нього різних речовин, розроблення методів лікування тощо).

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу. Кафедра етики та естетики НПУ імені М.П.Драгоманова: доценти Лобанчук О.А., Савранська Н.О., Магеря О.П., Грицаєнко П.М.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу.

На вивчення дисципліни відводиться 72 години (2 кредити), з яких лекційних – 18 годин, семінарських – 12 годин, індивідуальної роботи – 10 годин, самостійної роботи – 32 години.

Дисципліна викладається у 6 семестрі.

VIII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

1. Васянович Г. Педагогічна етика : навч. посіб. / Г. Васянович. – К. : Академвидав, 2011. – 256 с.

2. Гусейнов А., Апресян Р. Этика: Учебник / А. Гусейнов, Р. Апресян. –

М. : Гардарики, 2002. – 470 с.

3. Етика: Навч. посіб. / В. Лозовой, М. Панов, О. Стасевська та ін. За ред. В. Лозового. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 224 с.

4. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч.посібник / В. Малахов. – К. : Либідь, 2006. – 384 с.

5. Савельєв В. Етика : Навчальний посібник / В. Савельєв. – Львів : Магнолія, 2007. – 256 с.

6. Скрипник А. Этика : учебник / А. Скрипник. – М. : Проект, 2004. – 346 с.

7. Тофтул М. Етика: Навч. посіб. / М. Тофтул. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 416 с.

8. Этика: Учеб.пособие / Т. Мишаткина, З. Бражникова, Н. Мушинский и др.; Под ред. Т. Мишаткиной, Я. Яскевич. –Мн. : Новое знание, 2002. – 509 с.

ІХ. Метод навчання: Лекції із застосуванням електронних презентацій, консультації (Дні і години)

Х. Система оцінювання:

Поточний контроль: оцінювання виконання завдань на семінарських заняттях, оцінювання написання тестових і практичних завдань, підготовка есе за заданою тематикою.

Підсумковий контроль: залік у 6 семестрі.

ХІ. Реєстрація на навчальну дисципліну: в деканаті.